

KÍNAI GEOPOLITIKA

HORVÁTH Levente: *A kínai geopolitikai gondolkodás*. Pallas Athéné, Budapest, 2022. 208 oldal, 4199 Ft

A kínai civilizáció több évezredes története során Kínának soha nem kellett olyan másik országgal vagy civilizációval törődnie, amely hozzá hasonló nagyságú vagy fejlettségű lett volna. Ezt mi sem jelzi jobban, mint hogy Kína kínaiul Középső Birodalmat jelent, vagyis magukat tekintették a fő civilizációnak. Ezt az is alátámasztja, hogy az utóbbi húsz évszázadból tizennyolcban Kína a világ bruttó össztermelésének (GDP) nagyobb hányadát állította elő, mint bármelyik nyugati társadalom. 1820-ban a világ GDP-jének 30 százalékát Kína adta, ami meghaladta Nyugat-Európa, Kelet-Európa és az Egyesült Államok akkori együttes GDP-jét. Az első nagy sokkot az első ópiumháború (1839–42) jelentette, s ez, valamint a háborút követő egyenlőtlen szerződések vezették rá Kínát a változások szükségességének felismerésére. Ezt az időszakot azóta is a „megaláztatás évszázadaként” emlegetik, ami elhozta Kína jelentőségének csökkenését és a Nyugat felemelkedését. Ennek következtében az elmúlt közel két évszázadban Kínában hatalmas társadalmi-gazdasági változások mentek végbe a világ fejlett részéhez való felzárkózás érdekében.

Az eddig zárkózott Kína a fokozatos nyitás mellett döntött, és többek között Teng Hsziao-ping „reform és nyitás” politikájának eredményeként a kelet-ázsiai ország történelmileg példátlan léptékű fejlődésen ment keresztül. Ma már a világ második – vásárlóerő-paritáson számolva pedig első – gazdaságává vált, és súlya gyakorlatilag minden területen megnőtt. Ma már olyan ambiciózus projektek kezdeményezője, mint az „Egy övezet, egy út” (OBOR [más néven Övezet és Út, BRI]), amely az eurázsiai szuperkontinens jobb összeköttetését hivatott megteremteni. Nyugati szemszögből viszont Kína megerősödése veszélyt jelent az eddigi nemzetközi rendre, főként az Egyesült Államokra, aki így veszély-

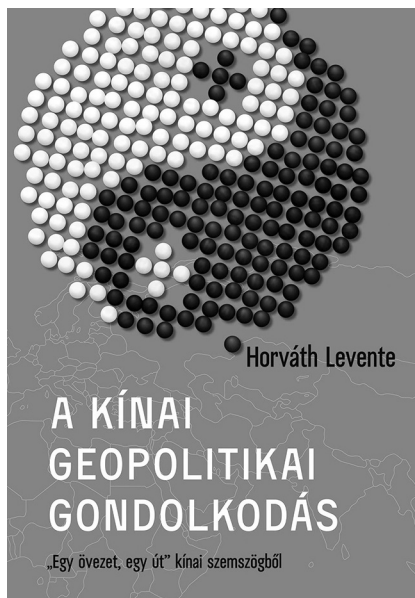
ben érzi hegemóniáját. Napjainkban *egy világrenndátalakulásnak lehetünk szemtanúi, amelynek megkerülhetetlen szereplője Kína* lett – ennek fényében pedig ajánlatos jobban megismerkednünk Kínával és azon belül is a kínai geopolitikai gondolkodással.

Horváth Levente 2005 óta foglalkozik Kínával. 2015 és 2017 között Magyarország sanghaji főkonzuljaként támogatta a magyar–kínai kapcsolatokat, ezután 2017-től a Magyar Nemzeti Bankban mint oktatási főosztályvezető, 2019-től mint elnöki főtanácsadó dolgozott. 2021-ben Sanghaj város önkormányzata

a külföldieknek járó egyik legmagasabb díjjal, a Magnólia-díjjal tüntette ki. Jelenleg a Neumann János Egyetem Eurázsia Központjának igazgatója. Horváth Levente jelen könyvével azt a célt tűzte ki, hogy megismertesse az olvasóval a hagyományos és a modern kínai geopolitikai gondolkodást, viszont nem a „megszokott” nyugati szakirodalmon keresztül, hanem kiváló kínai nyelvtudásának köszönhetően eredeti kínai forrásokra támaszkodva. További kiemelt célja, hogy részletesen bemutassa az OBOR-kezdeményezést, amelyről eddig átfogó, magyar nyelvű könyv, doktori értekezés vagy tanulmány nem készült,

azonban szinte mindennap olvashatunk a sajtóban a vele kapcsolatos hírekről.

A szerző rögtön egy nagyon elgondolkodtató kérdéssel indítja a kötet bevezetőjét, mégpedig azzal, hogy vajon mi lehet az oka annak, hogy a Kínát negatív színben feltüntető hírektől van tele napjainkban a világsajtó? A kérdés megfogalmazása után a szerző rá is vezet minket a válaszra, vagyis hogy a hidegháborút követően az Egyesült Államok maradt az egyetlen szuperhatalom, és ezzel kialakult az egyptólusú világrennd, amelynek keretében az Egyesült Államok saját elveit és érdekeit állította előtérbe. Azonban az elmúlt két

évtizedben új, globális jelentőségű gazdasági térségek, hatalmi központok alakultak ki, közülük pedig Kína lett az egyik legnagyobb esélyes arra, hogy az Egyesült Államok egyeduralmának megtörésével egy *másik* szuperhatalommá nője ki magát. A szerző így könyvében ebben az új nemzetközi környezetben igyekszik vizsgálni Kína fejlődésének útját.

A bevezetőt követően a mű először bemutatja az „Egy övezet, egy út” kezdeményezés történelmi előzményeit, majd meghirdetésének körülményeit és konkrét pillérjeit. Kína külpolitikájában egykoron a selyemutak hoztak változást, a szárazföldi és a tengeri selyemút kialakulásával kezdett szorosabb kereskedelmi és diplomáciai kapcsolatokat kialakítani a környező országokkal. A szárazföldi selyemúton keresztül főképp a kereskedelem zajlott, a tengeri selyemúton pedig a kereskedelem mellett diplomáciai kapcsolatok is létrejöttek, az ópiumháborúkat követően viszont a selyemutak hanyatlásával Kína elzárkózott a külvilágtól. Legközelebb csak 2013-ban került ismét előtérbe a Selyemút, amikor is a jelenlegi kínai elnök, Hszi Csin-ping szeptember 7-én Kazahsztánba tett hivatalos látogatása során a Selyemút Gazdasági Övezet koncepcióról beszélt. Egy hónappal később, 2013. október harmadikán Hszi államfő Indonéziába tett hivatalos látogatásán már a Tengeri Selyemút koncepcióját is felvázolta. Ennek eredményeként 2015. március 28-án a kínai Boao Fórum nemzetközi platformon kihirdették az *Elképzelések és lépések a Selyemút Gazdasági Övezet és a 21. századi Tengeri Selyemút közös kiépítésével kapcsolatban* című dokumentumot, ezzel pedig hivatalosan is elkezdődött az egész világra kiható OBOR-kezdeményezés.

A kínai politikában ma is érezhető az ötezer éves kínai kultúra, és a jelek szerint a legnagyobb kínai állami vezetők folyamatosan tanulmányozzák a nagy kínai filozófusok és stratégiák, mint például Konfuciusz, Lao-ce és Szun-ce műveit. Így a könyv szerzője külön fejezetet szentel az ókori selyemútnak, amely ihletet adott a kínai vezetésnek az Új Selyemút megalkotására.

A következő hosszabb fejezetben a kínai geopolitika fejlődéséről olvashatunk mélyreható elemzést, egészen az ókori Kínától kezdve napjainkig. Sokakban

ugyanis felmerül az a kérdés, hogy az új selyemútról szóló kezdeményezés geopolitikai törekvés-e, vagy sem? Horváth Levente szerint ennek megértéséhez azt geopolitikai szemszögből szükséges vizsgálni. A fejezet többek között olyan kérdésekre keresi a választ, hogy a nyugati geopolitikai gondolkodásmód kialakulásával és fejlődésével párhuzamosan hogyan alakult mindez Kínában? Az ötezer éves kultúrával rendelkező Kínában hogyan viszonyultak a politikai földrajzhoz és geopolitikai gondolkodáshoz? A fejezetben részletesen olvashatunk Kína geopolitika gyökereiről, majd a kínai geopolitika hajtásairól, egészen a modern korig vizsgálva a geopolitikát mint tudományágat a hatalmas országban. Ezután a szerző rávilágít a kínai és a nyugati geopolitika különbségeire, végül pedig segít értelmezni az „Egy övezet, egy út” kezdeményezést geopolitikai szempontból is.

A soron következő fejezetekben az „Egy övezet, egy út” kezdeményezést gazdasági, felépítési és pénzügyi szempontból ismerteti Horváth, valamint a kezdeményezéshez kapcsolódóan Kína multilaterális és bilaterális együttműködéseiről is értekeznek. Ezt a szerző egy esettanulmányon keresztül vezeti végig, mégpedig a Kína–KKE-együttműködés példáján keresztül. Majd az „Egy övezet, egy útra” adott nemzetközi reakciók kapcsán tárgyalja Kína kölcsönös kapcsolatait az Egyesült Államokkal, Oroszországgal, Indiával, Japánal, az Európai Unióval és Magyarországgal is. Végezetül a szerző bemutatja az „Egy övezet, egy út” elmúlt hét évének eredményeit.

A fentiek tekintetében **Horváth Levente *A kínai geopolitikai gondolkodás* című könyve rendkívül aktuális és hiánypótló mű, nemcsak az „Egy övezet, egy út” jobb megértése érdekében, de a kínai geopolitikai gondolkodás mélyreható tanulmányozásának szolgálatában is.** Ezeknek az ismerete pedig napjainkban egyre fontosabb, hiszen jelenlegi világrendünk átalakulásának vagyunk szemtanúi. A könyv mindenki számára közérthető, így a kutatók, szakemberek és szakpolitikusok mellett az Ázsia, Kína iránt érdeklődőknek is hasznos olvasmány, valamint azoknak is, akik szélesíteni kívánják látásmódjukat, és a nyugati szemlélet mellett immár a keleti/kínai szemlélettel is tisztában kívánnak lenni.

ZOLTAI ALEXANDRA